

Slovákov v ČR“ odrážejí pouze část názorového spektra slovenských aktivit v prvních letech samostatné České republiky.

Kapitola o demografickém vývoji, výsledcích sčítání lidu, které vypovídají o přítomnosti Slováků v českých zemích, je zpracována poměrně stroze. Demografický obraz je ilustrován řadou grafů, ale chybí rozборы jednotlivých ukazatelů. Podobu stručného nástinu mají též kratší texty o migracích Slováků do českých zemí po roce 1993 či tendencích asimilace v českém prostředí. Rovněž kapitola o slovenských spolcích a organizacích v Praze po roce 1993 nepřináší nové poznatky, omezuje se především na informační databázi Obce Slováků v ČR a Slovensko-český klub, resp. na tiskoviny v okruhu jejich působnosti. Autorka ovšem zaujímá citlivý přístup k národnostně menšinové činnosti představitelů jednotlivých organizací, proto zjevně neusiluje o hodnocení jejich činnosti, nevyzvedává ani Klub slovenské kultury, kterému v historických souvislostech náleží přední místo mezi organizacemi pražských Slováků.

Zvláště je třeba ocenit, že M. Rychlíková ve své práci věnuje poměrně značnou pozornost roli církvi v životě Slováků v ČR, což je v dosavadní literatuře o Slováčích v českých zemích opomíjené téma. Slováci se přitom oproti sekularizované české společnosti poměrně aktivně hlásí k církvím a v pražských kostelích se konají též bohoslužby ve slovenském jazyce. V rámci výzkumného záměru se musela autorka obtížně vyrovnat s nedostatkem publikovaných pramenů. Jednou z církví, ke které se Slováci v Praze hlásí, je evangelická církev augsburského vyznání. Jako informační zdroj zde autorka využila především publikaci z roku 2007 *Slovenský evanjelický*

a. v. cirkevný zbor v Prahe. História zboru k 60. výročiu jeho založenia, kterou sestavil P. Haluka. V tomto případě však nejde o původní práci, ale povětšinou o přetisk starších textů, nicméně M. Rychlíkové se podařilo přiblížit poměrně ucelený obraz o náboženských aktivitách slovenských evangelíků v širším historickém kontextu. Podobně přibližuje rovněž náboženské aktivity Slováků v rámci současné struktury římskokatolické a řeckokatolické církve a jejich pastorační činnost se zaměřením na slovenskou populaci v Praze.

Je zřejmé, že autorka kombinuje historický, historicko-právní, politologický i sociálně antropologický přístup k tématu a výsledkem je spíše mozaikový obraz o Slováčích v Praze. Pro zájemce o poznání postavení Slováků v celé České republice po rozdělení federace je přesto publikace M. Rychlíkové cenným příspěvkem. Vybízí též k pokračování výzkumu se zaměřením na výsledky produkce ze slovenského menšinového života v oblasti společensko-kulturního dění v rámci větší nové společnosti.

Andrej Sulitka (EÚ AV ČR, v. v. i.)

Magdaléna Rychlíková, ŽIVOTNÍ ANABÁZE JEDNOHO KRAJANA. LUDVÍK FEIGL – ČECH ZNÁMÝ NEZNÁMÝ. Praha, Národní muzeum 2011, 118 s.–

Podnázev práce o známém neznámém Čechovi zcela vystihuje dřívější poznatky o Ludvíku Feiglovi (narozen 1861 v Táboře – zemřel 1942 v Praze), který dlouhé roky působil ve východní Haliči a nemalou mírou přispěl k aktivitám

krajanského spolku „Česká beseda“ ve Lvově. Před rokem 1989 informace o působení Čechů ve východní Haliči – v ukrajinsko-polském prostředí nejvýchodnějšího cípu habsburské říše - byly jen sporadické. Teprve od 90. let minulého století informací přibývalo. Pozornost této problematice věnovali zejména A. Drbal, E. Topinka, V. Motornyj, M. Kril', P. Kaleta, J. Novotný, N. Valášková aj. V jejich pracích se jméno L. Feigla vyskytovalo, avšak jen v souvislosti s aktivitami jiných Čechů, kteří v Haliči působili, či jako autora dvoudílné publikace *Sto let České besedy ve Lvově, Lvov 1924 a 1925*. Teprve M. Rychlíková soustředila zaslouženou pozornost na osobnost L. Feigla, o němž se v odborných kruzích ani nevědělo, kdy a kde zemřel.

Je to první publikace, která podává nejpodrobnější informace o životě a činnosti tohoto muže, počínaje židovským původem jeho prarodičů. Byť konvertoval ke katolictví, jeho rodina se za druhé světové války nevyhnula v Čechách německé perzekuci. V Haliči působil 51 let od roku 1887 do roku 1938, kdy se vrátil do Prahy. Ve Lvově jako zástupce českého vývozního spolku se zaměřením na obor grafický byl členem, knihovníkem, archivářem a jednatelem „České besedy“ (založené v r. 1867) a pod vlivem Františka Řehoře (1857–1899), který v té době také žil v Haliči v obci Vovkiv u Lvova, se stal sběratelem místní materiální lidové kultury, zejména huculské, a částečně i folkloru. Byť zamýšlel svou bohatou etnografickou sbírku (kolem 11 tisíc předmětů) vzít do Čech, polské úřady ji považovaly za součást polského kulturního dědictví a vývoz nepovolily. Proto koncem 20. let minulého století sbírku prodal polskému Ministerstvu kultu a vyučování. Žel, při

německém bombardování Varšavy v roce 1939 byla spolu s dalšími sbírkami Státního etnografického muzea zcela zničena. Údaje o tom nalezneme například v publikaci *Państwowe muzeum etnograficzne w Warszawie*, Warszawa 1973. Na s. 17 se také píše, že huculská sbírka (Feiglovo jméno zde není uvedeno, ale jak uvádí autorka, výstavní místnost s jeho sbírkami nesla jeho jméno) patřila v muzeu k nejkrásnějším. Ke sklonku svého života se L. Feigl cítil nedoceněn a z hlediska psychologického bylo pro něho vlastně štěstím, že se o zničení muzea a celoživotních sbírek nedozvěděl.

Autorka se k zájmu o život a dílo L. Feigla dostala přes rozsáhlou sbírku exlibris Náprstkova muzea, kde ji – jako etnografku – zaujaly jeho exlibrisy s motivy lidové kultury. Práce je napsána na bohaté materiálové základně. Fondy Náprstkova muzea NM v Praze, Československého ústavu zahraničního v Praze, „České besedy“ a knihovny ve Lvově, návštěva Etnografického muzea ve Varšavě, četné archivní prameny atd. umožnily prezentovat podrobný obraz L. Feigla. Pozitivem práce je i to, že období působení L. Feigla v Haliči autorka podává v kontextu dobových hospodářsko-politických poměrů, ale pozornost věnuje i problematice vystěhovalectví z Čech a jeho studiu. Kniha obsahuje rodokmen rodiny Feiglových, ukázky korespondence, fotografie Feiglových exlibris, záběry z Haliče, osobní dokumenty členů Feiglovy rodiny (hlavně jeho dcery Hedviky), mapky, literaturu atd.

M. Rychlíková oceňuje L. Feigla nejenom za jeho aktivity v „České besedě“ ve Lvově a za jeho sběratelskou činnost, ale zejména jako autora zmiňované publikace o „České besedě“, která je dodnes nepřekonaným a základním zdrojem

poznání života české komunity v rakouské Haliči. Práce M. Rychlíkové je cenným příspěvkem k tomuto poznání. Přináší dosud neznámá fakta o působení L. Feigla v jinoetnickém prostředí a svým historicko-etnografickým zaměřením jistě zaujme jak odborníky, tak i zájemce o danou problematiku z řad širší veřejnosti.

Nad'a Valášková (EÚ AV ČR, v. v. i.)

Lucie Uhlíková et al., HUDEBNÍ A TANEČNÍ FOLKLOR V EDIČNÍ PRAXI. Edice Kultura – společnost – tradice IV. Etnologický ústav AV ČR, v. v. i., Praha 2011, 286 s.–

V současnosti sledujeme dobrý trend pořizování soupisů historických pramenů české provenience světské a duchovní povahy, rozesetých od centrálních po regionální instituce. Tyto aktivity zvyšují nároky na heuristické a ediční práce v humanitních oborech. Vedle žně pramenů raného novověku zůstává v ústraní 19.–21. století, které patří mj. do péče etnologie, etnomuzikologie, etnoorganologie a etnochoreologie. Jejich doklady staví editora před nové skutečnosti, které se vymykají normám a metodice příbuzných věd. Už proto je důležité, že vyšla kniha, která se podrobně věnuje ediční práci v oblasti lidové hudby a tance, aby se tato problematika prezentovala souborně jako fenomén. A měla také partnerské místo v současné editologii a textologii, tudíž i v základním výzkumu všech oborů, které se zabývají studiem hudby a tance. Náš obor sem vnáší s cennými prameny a metodikou i nové, nikoli okrajové významové roviny

takových pojmů, jako je např. „varianta“ (s. 248 ad.). Iniciativa vzešla z brněnského pracoviště EÚ: Lucie Uhlíková po zkušenosti ze semináře zpracovala ve spolupráci s Martou Toncrovou a Věrou Thořovou výchozí kapitoly a soustředila výběr témat, zastoupených odborníky z českých zemí (J. Procházková, H. Beránková, J. Traxler, Z. Vejvoda, D. Stavělová, J. Matuszková, J. Fiala, J. Blahůšek), ze Slovenska (H. Urbancová) a Rakouska (G. Lechleitner). Kapitoly jsou rozděleny do oddílů obecné povahy a případových analýz a zahrnují tištěné, zvukové, audiovizuální a digitální ediční formy.

Dosud jsou známy písňové edice sestavené podle regionálního (lokálního), tematického a žánrového hlediska, podle zpěváků a podle sběratelů; vzácnější jsou edice tanců a instrumentální hudby. Rozpětí úrovně zpracování (od pramenné a kritické k populární formě) je značné už pro podíl laických aktivit na edicích. Problém nespočívá jen ve výběru a metodě „uchopení“ pramene, kvalitní může být i prostá dokumentární edice vytvořená s úmyslem dobrého zpěvníku. Vstupní kapitola o vývoji edic lidových písní v českých zemích obsahuje též pracný přehled historie písňových sbírek v ostatní Evropě, kde se koncem 18. století objevují notované edice. Mění se kritéria selekce písní a dobové cenzury a autocenzury v českém prostředí. Inspirativní zůstává Sušilův příklad. Uplatnil tehdejší praxi sestavování ideálního znění písně z více variant, k jeho autocenzuře přímé doklady nemáme. Na druhé straně je třeba cenit, že Sušil připojoval i varianty jednotlivých slok a zlomky. Nebo to, že jako katolický kněz uvedl do literatury množství nekanonických textů i magické formule čarující